

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V KADENCJA**

Warszawa, dnia 24 marca 2005 r.

Druk nr 915

**Pan
Longin PASTUSIAK
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 85, w związku z art. 84 ust. 1 Regulaminu Senatu wnoszę projekt rezolucji w sprawie oceny i postulatów dotyczących Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013 oraz innych rządowych dokumentów programowych na lata 2007 – 2013 w zakresie polityki regionalnej dotyczącej tzw. ściany wschodniej (województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego).

W załączeniu przekazuję projekt rezolucji.

(-) Krzysztof Jurgiel

REZOLUCJA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

w sprawie oceny i postulatów dotyczących Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013 oraz innych rządowych dokumentów programowych na lata 2007 – 2013 w zakresie polityki regionalnej dotyczącej tzw. ściany wschodniej (województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego)

§ 1

Senat Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że zarówno dotychczasowa polityka regionalna polskich rządów, jak i opracowane założenia nowych dokumentów programowych w tym zakresie pogłębiają i wzmocnią dysproporcje ekonomiczne i społeczne dzielące mniej rozwinięte gospodarczo województwa wschodniej Polski z innymi regionami kraju.

§ 2

Senat Rzeczypospolitej Polskiej wzywa Radę Ministrów do wprowadzenia do dokumentów programowych i przepisów prawnych dotyczących polityki regionalnej w latach 2007 – 2013 następujących określeń i regulacji:

1. określenia w aktualizowanej koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Białegostoku, Lublina, Olsztyna i Rzeszowa jako ośrodków metropolitalnych wraz z obszarami metropolitalnymi;
2. przyjęcia algorytmu podziału środków na rozwój regionalny, który sprzyjałby zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych pomiędzy regionami tzw. ściany wschodniej a innymi regionami kraju;
3. przyjęcia w ramach prac nad Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007 – 2013, programu horyzontalnego – Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przekształcenia strukturalne obszarów wiejskich – odrębnego programu operacyjnego, dotyczącego

tw. ściany wschodniej, czyli województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego;

4. umieszczenia w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007 – 2013 oraz w rządowych dokumentach programowych do realizacji następujących inwestycji:
 - 1) w województwie podlaskim - utworzenia trasy Via Baltica - droga krajowa nr 8, utworzenia trasy kolejowej Rail Baltica oraz modernizacji drogi krajowej nr 19,
 - 2) w województwie lubelskim – modernizacji drogi krajowej nr 17, drogi krajowej nr 19 i drogi krajowej nr 12,
 - 3) w województwie warmińsko-mazurskim – modernizacji drogi krajowej nr 7 oraz drogi krajowej nr 16,
 - 4) w województwie podkarpackim – modernizacji drogi krajowej nr 74, drogi krajowej nr 19 oraz modernizacji magistrali kolejowej E-30,
5. obniżenia progu wartości finansowanych w ramach Funduszu Spójności dla wspólnych projektów małych gmin.

§ 3

Rezolucja wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Trwają obecnie konsultacje społeczne nad wstępnym projektem Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013. W związku z Narodowym Planem Rozwoju trwają również prace nad aktualizacją koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. W założeniach obu tych dokumentów widać wyraźnie, że większość środków finansowych przyznawana będzie regionom lepiej rozwiniętym ekonomicznie. Województwa składające się na tzw. ścianę wschodnią, czyli podlaskie, lubelskie, warmińsko-mazurskie i podkarpackie, w dalszym ciągu są lekceważone. Poszczególne przykłady tego lekceważenia dotyczą poszczególnych punktów rezolucji i zostaną omówione kolejno.

1. Projekt Narodowego Planu Rozwoju zakłada, że formowanie fundamentów konkurencyjności gospodarki ma się dokonywać poprzez przyspieszanie wzrostu i rozwoju ośrodków metropolitalnych. Dokument pod nazwą koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, opracowany w 1999 roku, zaś przyjęty przez Sejm w 2001 roku, określa zbiór potencjalnych ośrodków rozwoju społeczno-gospodarczego, które w procesie konkurencji europejskiej tworzyć będą coraz silniejsze węzły przedsiębiorczości i innowacji oddziaływujące na całą polską i europejską przestrzeń, czyli tzw. „**europoli**”, lub obszary metropolitalne. Takie ośrodki tzw. ściany wschodniej jak Białystok, Lublin i Rzeszów zostały tam określone jako „potencjalne europele”. Rozwój tzw. ściany wschodniej powinien być priorytetem w świetle polityki rozwoju regionalnego Unii Europejskiej, zakładającego zmniejszanie dysproporcji pomiędzy regionami. W przyjętych założeniach aktualizacji koncepcji, przygotowywanej przez specjalny rządowy zespół międzyresortowy w związku z pracami nad Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007 – 2013, określono kryteria jakie mają spełniać wymienione obszary metropolitalne. Kryteria te powodują realne zagrożenie, że największe ośrodki wschodniej Polski, to jest Białystok, Lublin, Olsztyn i Rzeszów, nie zostaną zakwalifikowane jako obszary metropolitalne. Stan taki skutkować będzie kontynuacją polityki peryferyzacji wschodniej Polski i pogłębiania dystansu dzielącego ją od innych regionów. Doświadczenia państw Unii pokazują, że status metropolii przyznawany jest również tym ośrodkom, które nie spełniają kryterium ludnościowego (500 tys. mieszkańców), ale otrzymują go ze względu na ich znaczenie w danym regionie. Wszystkie wymienione ośrodki są dla swych regionów ośrodkami o kluczowym znaczeniu z punktu widzenia gospodarki, sieci komunikacyjnej, infrastruktury naukowej. **W projekcie NPR w rozdziale „Metropolie, miasta, obszary wiejskie” w pkt 212 stwierdza się, że „Jednocześnie kilka innych ośrodków wielkomiejskich ma pewne**

szanse na rozwinięcie się w nich funkcji metropolitalnych – Lublin, Rzeszów, Białystok i Olsztyn”, dlatego przyjęcie w koncepcji przedstawianego zapisu jest zasadne.

2. Obecnie stosowany jest w zakresie podziału środków przeznaczanych na rozwój regionalny następujący algorytm:
 - 1) **80%** środków jest dzielone pomiędzy wszystkie województwa proporcjonalnie do **liczby mieszkańców**;
 - 2) **10%** środków jest dzielone proporcjonalnie do liczby mieszkańców pomiędzy województwa, w których **poziom produktu krajowego brutto (PKB)** na mieszkańca jest niższy od 80% średniego poziomu produktu krajowego na mieszkańca;
 - 3) **10%** środków jest dzielone proporcjonalnie do liczby mieszkańców w powiatach, w których **stopa bezrobocia** przekracza w każdym z ostatnich trzech lat 150% średniej krajowej stopy bezrobocia.

Algorytm ten jest krzywdzący dla województw o małej gęstości zaludnienia. Takimi województwami są województwa wschodniej Polski. Przyjęte kryteria podziału środków, (czyli w 80% - liczba ludności) nie są obiektywnymi miernikami rozwoju regionalnego. Faworyzuje to województwa o dużym zaludnieniu, nie zwracając uwagi na fakt, iż koszt budowy infrastruktury technicznej nie wynika wyłącznie z liczby ludności zamieszkującej dany obszar, ale również od jego powierzchni.

Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego nie oddaje rzeczywistych problemów regionów, gdyż pokazuje jedynie bezrobocie zarejestrowane, nie mówi nic o tzw. bezrobociu ukrytym, które w wielu województwach stanowi duży procent.

Powstaje więc konieczność nowych zasad dzielenia środków, które umożliwiłyby realizację założeń polityki regionalnej i dały szansę regionom słabiej rozwiniętym gospodarczo, i które zmniejszyłyby dysproporcje rozwojowe pomiędzy regionami tzw. ściany wschodniej a innymi regionami kraju.

3. Konieczne jest też, aby w ramach programu horyzontalnego – Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przekształcenia strukturalne obszarów wiejskich – przyjęto odrębny program operacyjny, dotyczący rozwoju regionów tzw. ściany wschodniej. Realizacja takiego programu szłaby w zgodzie z podstawowymi zasadami polityki regionalnej Unii Europejskiej, zmierzając do wyrównywania dysproporcji ekonomicznych i społecznych pomiędzy północno – wschodnią Polską a pozostałymi regionami kraju.
4. Wymienione inwestycje na terenach województw: podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego dotyczą najważniejszych spraw infrastrukturalnych.

- a) Inwestycje w województwie podlaskim, dotyczące tras Via Baltica, Rail Baltica i drogi S-19, pozwolą połączyć sieć komunikacyjną północnej i południowej Europy, zapewniając szanse dynamicznego rozwoju dla północnowschodniej i wschodniej Polski.
 - b) Inwestycje w województwie lubelskim, oprócz omówionej trasy S-19, dotyczyć mają drogi krajowej nr 17, prowadzącej z Warszawy przez Lublin do Zamościa i dalej do Lwowa. Droga krajowa S-12, prowadząca z Lublina w kierunku Kijowa, stanowi dogodnie połączenie ze wschodnią częścią kontynentu.
 - c) Inwestycje wskazane w województwie podkarpackim mają kluczowe znaczenie dla południowowschodniej Polski. Znaczenie drogi S-19 omówiono powyżej. Droga ekspresowa S-74, prowadząca z Piotrkowa Trybunalskiego przez Rzeszów aż do granicy, zapewni połączenie przez Bukareszt z południową Europą.
 - d) Droga krajowa S-7, której dotyczy wskazanie w odniesieniu do województwa warmińsko-mazurskiego, prowadzi z Gdańska przez Olsztyn do Warszawy, posiadając istotne znaczenie dla komunikacji ze Skandynawią. Droga krajowa nr 16, której modernizację również się postuluje, stanowi wypełnienie luki w systemie planowanych dróg ekspresowych, uzupełniając ich sieć w północnowschodniej części kraju.
5. Obecnie w ramach Funduszu Spójności, mogą być współfinansowane projekty, których wartość wynosi co najmniej 10 mln euro. Mała gęstość zaludnienia na obszarach wschodniej Polski powoduje, że realizacja inwestycji z zakresu ochrony środowiska, niezbędnych na nieskażonych ekologicznie terenach tzw. ściany wschodniej wymaga zaangażowania jednostek z dużego obszaru. Ubogie i małe gminy wiejskie nie są w stanie realizować tak kosztownych projektów, przez co szansę na pozyskanie tych środków mają tylko duże miasta. Niskie dochody jednostek samorządu terytorialnego ze wschodnich terenów kraju są istotną przeszkodą w absorpcji środków UE i w związku z tym wiele z nich nie ma udziału w Funduszu Spójności. Zasadne jest więc obniżenie progu finansowego dla wspólnych projektów małych gmin.

Wszystkie postulowane w rezolucji działania zmierzają do realizacji podstawowego celu polityki regionalnej Unii Europejskiej, jakim jest zmniejszanie i usuwanie dysproporcji między regionami.

Biorąc pod uwagę przedstawione argumenty, należy uznać rezolucję za uzasadnioną.

T ł o c z o n o z p o l e c e n i a M a r s z a ł k a S e n a t u
